

УДК 336.71:004.9

INNOVATIVE APPROACHES TO MONITORING AND RESTRUCTURING OF THE BANK'S CREDIT PORTFOLIO

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МОНІТОРИНГУ ТА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ

Vodolazska O.A. / Водолазська О.А.

с.е.с., аs.prof. / к.е.н., доц.

ORCID: 0000-0002-7858-7118

Dnipro State Agrarian and Economics University,

Dnipro, Serhii Efremov Str., 25, 49009

Дніпровський державний аграрно-економічний університет,

м. Дніпро, Сергія Єфремова, 25, 49009

Анотація. У статті досліджено інноваційні підходи до моніторингу та реструктуризації кредитного портфеля банків в умовах підвищених фінансових ризиків і нестабільності. Обґрунтовано обмеженість традиційних методів управління кредитними ризиками та необхідність впровадження Big Data, машинного навчання, систем раннього попередження, цифрових дашбордів і фінтех-рішень. Розкрито сучасні моделі реструктуризації кредитів, зокрема гнучкі графіки погашення, сек'юритизацію проблемних активів і використання блокчейн-технологій. Доведено, що інтеграція інноваційного моніторингу та реструктуризації сприяє зниженню рівня проблемної заборгованості, підвищенню ліквідності та фінансової стійкості банків.

Ключові слова: кредитний портфель банку, управління кредитними ризиками, моніторинг кредитів, реструктуризація кредитних зобов'язань, інноваційні фінансові технології, фінтех-компанії, сек'юритизація проблемних активів, блокчейн-технології.

Вступ.

В умовах зростання фінансових ризиків та нестабільності банківського середовища питання підвищення ефективності управління кредитним портфелем набуває особливої актуальності. Традиційні методи моніторингу та реструктуризації кредитних зобов'язань, що ґрунтувалися переважно на аналізі фінансової звітності позичальників і стандартних процедур перегляду графіків погашення, дедалі частіше виявляються недостатніми. Сучасні фінансові ринки вимагають від банків впровадження інноваційних підходів, які забезпечують оперативність, гнучкість та високу якість прийняття управлінських рішень.

Основний текст.

Наразі моніторинг кредитного портфеля є ключовим інструментом управління кредитними ризиками, оскільки дозволяє своєчасно виявляти погіршення фінансового стану позичальників і зростання ризику дефолту [1, 2].

Регулярний та аналітично обґрунтований контроль якості кредитів забезпечує прийняття превентивних управлінських рішень і мінімізацію потенційних втрат банку. У свою чергу, реструктуризація кредитного портфеля сприяє зниженню рівня проблемної заборгованості шляхом адаптації умов кредитування до реальних можливостей позичальників [3, 5]. Інтеграція процесів моніторингу та реструктуризації підвищує фінансову стійкість банку та ефективність системи управління кредитними ризиками [4].

Традиційно моніторинг кредитного портфеля включав періодичний аналіз показників простроченої заборгованості, коефіцієнтів концентрації та структури кредитів за галузями (рисунк 1).

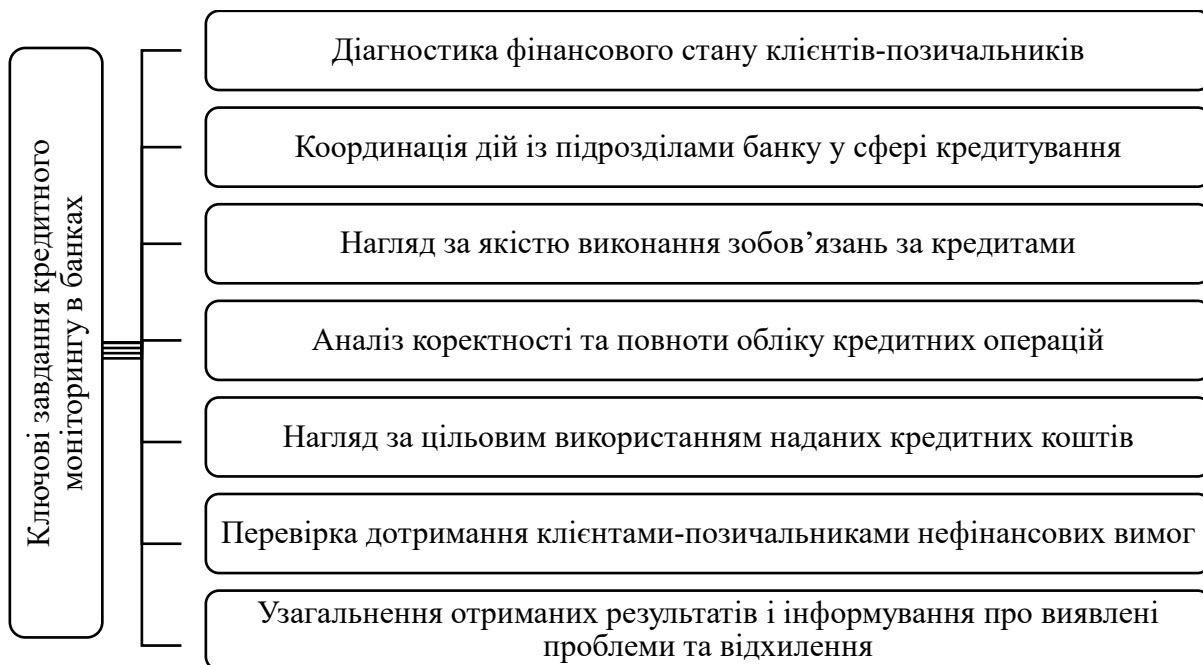

Рисунок 1 – Ключові завдання кредитного моніторингу в банках

Джерело: сформовано автором на основі [1, 2, 3]

Проте сьогодні дедалі більшого значення набувають інноваційні підходи [6], серед яких:

1. Big Data та аналітика в реальному часі. Використання технологій обробки великих даних дозволяє банкам не обмежуватися лише фінансовими звітами позичальників, а враховувати широкий спектр інформації: дані про транзакції, поведінку клієнтів, макроекономічні індикатори, ринкові тренди. Це сприяє формуванню більш точних прогнозів щодо ймовірності дефолту.

2.Машинне навчання та штучний інтелект. Сучасні моделі скорингу та прогнозування кредитних ризиків дедалі частіше ґрунтуються на алгоритмах машинного навчання, які здатні виявляти приховані залежності між показниками та адаптуватися до нових умов. Це дозволяє банкам здійснювати динамічний моніторинг кредитного портфеля та швидко реагувати на зміни фінансового стану позичальників.

3.Використання систем раннього попередження. Інноваційні ІТ-рішення дозволяють відстежувати не лише фактичні показники неплатежів, а й ризик-фактори, що можуть їх зумовити: зміни кон'юнктури ринку, падіння платоспроможності галузей, валютні коливання, соціально-політичні ризики. Системи раннього попередження (Early Warning Systems, EWS) забезпечують можливість запобігання проблемам на ранніх етапах.

4.Інтегровані дашборди для керівництва. Використання цифрових платформ із візуалізацією даних дозволяє топ-менеджменту банку оперативно оцінювати якість кредитного портфеля, концентрацію ризиків та сценарії можливого розвитку подій.

Таким чином, сучасний моніторинг кредитного портфеля перетворюється з ретроспективного аналізу на інструмент прогнозування та управління майбутніми ризиками (таблиця 1).

Таблиця 1 – Порівняння традиційного та інноваційного моніторингу кредитного портфеля

Критерій	Традиційний моніторинг	Інноваційний моніторинг
Джерела даних	Фінансова звітність	Big Data, транзакції, ринкові індикатори
Частота оцінки	Періодично (квартал/рік)	У реальному часі
Моделі оцінки ризику	Статичні коефіцієнти	Машинне навчання, AI-моделі
Прийняття рішень	Ручне, повільне	Автоматизоване, швидке
Прогнозування	Обмежене	Динамічне, сценарне

Джерело: сформовано автором

Реструктуризація кредитного портфеля традиційно асоціюється з переглядом умов кредитних договорів у випадку неплатоспроможності

позичальників. Проте сучасні умови вимагають комплексного підходу, що поєднує інноваційні фінансові, технологічні та організаційні рішення [6, 7].

1. Гнучкі моделі реструктуризації. Сучасні банки дедалі частіше використовують не стандартні інструменти пролонгації чи відстрочки, а гнучкі фінансові моделі, зокрема:

- ✓ індивідуальні графіки погашення, що враховують сезонність бізнесу позичальника (актуально для аграрних компаній);
- ✓ участь банку в доходах позичальника, коли частина боргу погашається пропорційно прибуткам підприємства;
- ✓ гібридні інструменти, які поєднують кредитування та інвестування, наприклад, обмін боргу на частку в бізнесі.

2. Використання цифрових платформ для реструктуризації. Інноваційним трендом є створення онлайн-платформ реструктуризації, де позичальники можуть подати заявки на перегляд умов кредиту, завантажити необхідні документи та отримати автоматизовану попередню оцінку можливих сценаріїв. Це знижує адміністративні витрати банку та прискорює процес прийняття рішень.

3. Сек'юритизація проблемних активів. Одним із сучасних методів є перетворення проблемних кредитів у цінні папери, що продаються на вторинному ринку. Це дозволяє банкам зменшити частку непрацюючих активів у балансі та отримати додатковий інструмент управління ліквідністю.

4. Використання блокчейн-технологій. Блокчейн забезпечує прозорість операцій, можливість відстеження історії платежів та умов реструктуризації. Це зменшує ризик шахрайства, підвищує довіру між банком і клієнтом, а також спрощує взаємодію з іншими фінансовими установами.

5. Залучення фінтех-компаній. Співпраця банків із фінтех-сектором відкриває нові можливості для автоматизації реструктуризаційних процесів, використання альтернативних скорингових моделей (наприклад, на основі аналізу транзакцій у платіжних системах чи поведінки клієнта у цифровому просторі).

Отже, запровадження інноваційних методів реструктуризації кредитів дозволяє підвищити ефективність управління кредитним портфелем банку та зменшити рівень проблемної заборгованості (таблиця 2). Використання цифрових технологій і фінтех-рішень сприяє прискоренню процесів аналізу та прийняття рішень, що знижує операційні витрати. Крім того, такі інструменти, як сек'юритизація та блокчейн, підвищують ліквідність активів і прозорість операцій, знижуючи ризики шахрайства. Сукупна дія цих підходів посилює фінансову стабільність банку та його конкурентоспроможність.

Таблиця 2 – Інноваційні методи реструктуризації кредитів та їх ефекти

Метод	Опис	Очікуваний ефект
Гнучкі графіки погашення	Індивідуальні умови для позичальників	Зменшення дефолтів на 10-20%
Діджитал-платформи	Онлайн-збір заявок, автоматичний аналіз	Скорочення часу прийняття рішень у 2-3 рази
Сек'юритизація	Перетворення проблемних активів у цінні папери	Підвищення ліквідності банку
Блокчейн	Прозорість операцій та історії платежів	Зниження ризику шахрайства
Фінтех-моделі	Альтернативні скорингові методи	Точніша оцінка кредитоспроможності

Джерело: сформовано автором на основі [5, 6, 7]

Ефективна система управління кредитним портфелем банку має передбачати інтеграцію процесів моніторингу та реструктуризації. Такі інноваційні підходи дозволяють створювати замкнений цикл (рисунок 2).

Цей підхід дозволить банкам швидко реагувати на зміну ризиків та мінімізувати потенційні втрати.

Досвід провідних міжнародних банків підтверджує, що впровадження інноваційних технологій у моніторинг та реструктуризацію кредитного портфеля дозволяє:

- знизити рівень проблемної заборгованості (NPL) на 15-25%;

- скоротити термін прийняття рішень щодо реструктуризації у 2-3 рази;
- зменшити витрати на адміністративні процедури;
- підвищити довіру клієнтів до банківської системи.

У країнах ЄС та США активно впроваджуються автоматизовані системи управління кредитним ризиком, які базуються на використанні хмарних технологій та інтегрованих баз даних [5, 6]. В Україні процес впровадження таких інновацій відбувається поступово, однак воєнні ризики та економічна нестабільність стимулюють банки до активного пошуку нових підходів [2, 7].

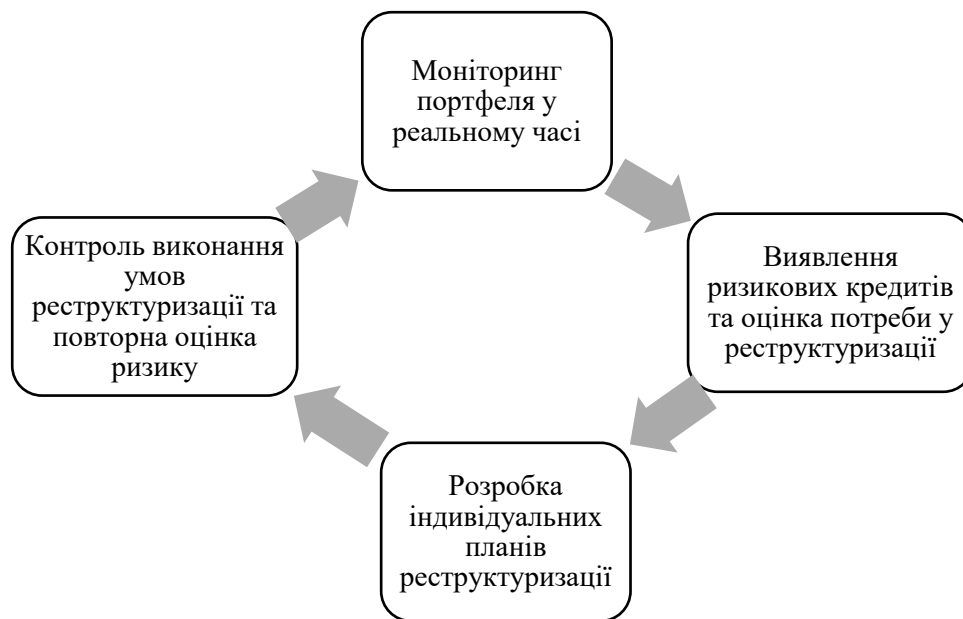

Рисунок 2 – Інтеграція процесів моніторингу та реструктуризації кредитного портфеля банку

Джерело: сформовано автором на основі [1, 6]

Попри очевидні переваги, інноваційні методи моніторингу та реструктуризації стикаються з низкою викликів:

- висока вартість впровадження сучасних ІТ-рішень;
- потреба у висококваліфікованих кадрах;
- ризики кіберзагроз і витоку даних;
- необхідність адаптації нормативно-правової бази.

Водночас перспективи розвитку залишаються надзвичайно позитивними. Впровадження штучного інтелекту, блокчейну та фінтех-рішень стане

фундаментом для формування нової парадигми управління кредитним портфелем, що базуватиметься на принципах гнучкості, прозорості та стійкості.

Висновки.

Отже, розглянуті інноваційні підходи до моніторингу та реструктуризації кредитного портфеля відкривають для банків широкі можливості підвищення фінансової стабільності та конкурентоспроможності. Використання сучасних технологій дозволяє перетворити моніторинг із формальної процедури контролю на дієвий інструмент стратегічного управління, а реструктуризацію – із вимушеного заходу на ефективний механізм відновлення фінансової стійкості позичальників. Таким чином, майбутнє управління кредитним портфелем безпосередньо залежить від рівня інноваційності банківської системи та її здатності адаптуватися до викликів глобального фінансового середовища.

Література:

1. Азарова В.А., Олехнович Л.В. Управління кредитним портфелем комерційних банків в сучасних умовах. *Креативний простір*. 2021. № 5. С.32-33.
2. Андрушак Є.М., Дропа Я.Б., Остаюк Т.О. Аналіз ризику кредитного портфеля банків України в умовах воєнного стану. *Ефективна економіка*. 2024. № 1. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/2881/2917>
3. Варцаба В.І. Проблеми та напрями підвищення якості кредитних портфелів українських банків у реаліях часу. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2022. Вип. 1. С. 98-104.
4. Водолазська О.А., Таран Т.В. Вплив кредитування на доходність банків в Україні. *Агросвіт*. 2023. № 22. С. 71-77.
5. Ірулевич Д.П. Особливості кредитного портфелю банків в умовах фінансової нестабільності. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2024. № 10. С. 15-23.
6. Халатур С., Масюк Ю., Заїка К. Фінансовий інжиніринг в процесі управління активними операціями комерційного банку. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. № 1 (10). С. 14-18.

7.Шалигіна І. Кредитний портфель українських банків під час війни: ефективне формування та мінімізація ризиків. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2(49). С. 186-194.

References

- 1.Azarova, V.A., & Olekhnovych, L.V. (2021). Upravlinnia kredytnym portfelem komertsiiynykh bankiv v suchasnykh umovakh [Credit portfolio management of commercial banks in modern conditions]. *Kreatyvnyi prostir*, 5, 32-33.
- 2.Andrushchak, Ye.M., Dropa, Ya.B., & Ostasiuk, T.O. (2024). Analiz ryzyku kredytnoho portfelia bankiv Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Analysis of credit portfolio risk of Ukrainian banks under martial law]. *Efektivna ekonomika*, 1. Available at: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2881/2917>
- 3.Vartsaba, V.I. (2022). Problemy ta napriamy pidvyshchennia yakosti kredytnykh portfeliv ukrainskykh bankiv u realiiakh chasu [Problems and directions of improving the quality of Ukrainian banks' credit portfolios in current realities]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Ekonomika*, 1, 98-104.
- 4.Vodolazska, O.A., & Taran, T.V. (2023). Vplyv kredytuvannia na dokhidnist bankiv v Ukraini [Impact of lending on banks' profitability in Ukraine]. *Ahrosvit*, 22, 71-77.
- 5.Irulevych, D. P. (2024). Osoblyvosti kredytnoho portfeliu bankiv v umovakh finansovoi nestabilnosti [Features of banks' credit portfolios under financial instability]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, 10, 15-23.
- 6.Khalatur, S., Masiuk, Yu., & Zaika, K. (2024). Finansovyi inzhynirynh v protsesi upravlinnia aktyvnymy operatsiiamy komertsiiinoho banku [Financial engineering in the process of managing active operations of a commercial bank]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, 1(10), 14-18.
- 7.Shalyhina, I. (2024). Kredytnyi portfel ukrainskykh bankiv pid chas viiny: efektyvne formuvannia ta minimizatsiia ryzykiv [Credit portfolio of Ukrainian banks during the war: effective formation and risk minimization]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, 2(49), 186-194.

Abstract. *In the context of increasing financial risks and instability of the banking environment, improving the efficiency of credit portfolio management becomes a critical task. Traditional approaches to credit monitoring and restructuring are increasingly insufficient under modern market conditions. The article examines innovative approaches to credit portfolio monitoring based on Big Data analytics, real-time data processing, machine learning, artificial intelligence, early warning systems, and digital dashboards. These tools enable a transition from retrospective analysis to proactive risk forecasting and dynamic decision-making. Particular attention is paid to modern credit restructuring models, including flexible repayment schedules, digital restructuring platforms, securitization of non-performing loans, blockchain technologies, and cooperation with fintech companies. It is substantiated that the integration of innovative monitoring and restructuring mechanisms significantly reduces the level of non-performing loans, improves liquidity, and strengthens banks' financial stability. The main contribution of the author lies in systematizing innovative tools and proving their role in forming a resilient, flexible, and technology-driven model of credit portfolio management in contemporary banking systems.*

Key words: *bank loan portfolio, credit risk management, loan monitoring, restructuring of loan obligations, innovative financial technologies, fintech companies, securitization of distressed assets, blockchain technologies.*

Стаття відправлена: 28.12.2025 р.

© Водолазська О.А.